

יעקב. (32)

ותו מתמה ליה רבה בר רב חנן לאביי: הא דאמר רב יהודה ד"למעלה" היינו למעלה מן המים וסמוך להם. אבל "למעלה ממש" סמוך לשפת הבור, לא.

מאי טעמיה?!

מאי שנא "למעלה ממש" שהוא רחוק מן המים, דלא מהני, כיון שאין מחיצת הפסק ניכרת במים ועריבי מיא להדיא.

אם כן, למעלה מן המים נמי לא ליהני, דהא עדיין עריבי מיא, ומאי הפסק איכא, הרי אין נוגעת המחיצה במים?! (33)

אמר ליה אביי: וכי לא שמיע לך הא דתני רבי יעקב קרחינא: צריך שישקע ראשי קנים התחתונים במים טפה, כדי שלא ידלה בהדיא מרשות חברו [תוספות בשם רש"י]?! (34)

ומקשינן: ואלא הא דאמר רב יהודה: דרך חורבות כשהן נופלות שנשארים בהן קורות מלמעלה תחובות מחומה לחומה. ואם נותרה קורה כזו רחבה ארבעה טפחים, מתרת בחורבה לטלטל תחת הקורה.

[ראה ציור]

ואף שאין שם מחיצות, ושורת הדין שתהא כרמלית, אנו אומרים "פי תקרה יורד וסותם" על שני חודיה שמשתי צדי הקורה, ונמצא המקום שתחת הקורה מוקף מחיצות.

אבל אינה רחבה ארבעה טפחים, לא.

לפי שמחיצה העשויה לפחות מחלל ארבעה טפחים אינה מחיצה. (35)

ורב נחמן אמר משמיה דרבה בר אבוח:

קורה רחבה ארבעה טפחים — מתרת ב-19 במים, בבור שבין שתי חצירות, כשנתונה הקורה על רחבה באמצע הבור. [ראה ציור]

32. וביאר בגאון יעקב: דהא דתנן במתניתין: אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוה "עשרה טפחים", לאו למימרא דבעשרה טפחים סגי, דהא אמרינן הכא, שצריך טפח מעל המים, ואפילו גבוהים המים הרבה. אלא, דלכל הפחות מחיצה עשרה — כשעור מחיצה — בעינן, ואפילו שהמים נמוכים טובא. וראה בריטב"א מה שכתב על זה לדעת רש"י. עוד ביאר בגאון יעקב: דרבי חייא לא אתי לפרושי סברת בית שמאי בלבד. אלא נפקא מינה אף לבית הלל, שהרי בית הלל מודו שאם עשה כבית שמאי שפיר דמי, ולא אמרו אלא ד"אף" למעלה מהני.

33. נתבאר כלשונו של רש"י. ונראה מלשונו: שאם היה צריך ש"יגעו" המחיצות במים, לא הוה קשיא לן מידי. וראה לשון רש"י במשנה,

ובמה שנתבאר לעיל מדקדוק לשונו.

34. ובהא פליגי בית שמאי ובית הלל, דבית שמאי בעו מחיצה המפסקת עד התהום, ובית הלל בעו היכר מחיצה. רש"י.

וכתב הגאון יעקב: כשם ד"למעלה" דרב יהודה, היינו שישקע ראשי קנים במים, טפח. הוא הדין ד"למטה" דרב הונא — דהוא כמו "למעלה" דרב יהודה, וכמו שנתבאר לעיל — הכוונה, שישקע ראשי הקנים במים, טפח.

35. וכתב רש"י: אין הלכה כמותו, ש"מחיצה תלויה היא", וקיימא לן שאינה מחיצה. ושאר ראשונים פליגי עליו, כי "פי תקרה יורד וסותם" אינו ענין כלל ל"מחיצה תלויה", ראה שם.

תלויה — מהו שתתיר לטלטל בחורבה שדרך להיות שם מחיצות תלויות [רש"י לעיל דף יב.]?

אמר ליה: אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים. קל הוא שהקילו חכמים במים! (36)

שנינו במשנה: אמר רבי יהודה: לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: רבי יהודה שמיקל במחיצה תלויה, אפילו כשלא נעשית בשביל המים ושלא בתוך אוגני הבור, בשיטת רבי יוסי אמרה.

דאמר: מחיצה תלויה מתרת אפילו ביבשה. (37)

דתנן: המשלשל [כל מלמעלה למטה קרי שלשול — רש"י סוכה דף טז א] דפנות מלמעלה למטה, שהתחיל לארוג המחיצה אצל הסכך, ואורג ובא כלפי מטה.

אם [ב"ח ורש"י] גבוהות הדפנות מן הארץ שלשה טפחים, שגדיים יכולים לבקוע מתחתה, הויא לה מחיצה תלויה, ופסולה הסוכה.

ואם התחיל לארוג ממטה למעלה, אם גבוהות הדפנות עשרה טפחים כשיעור גובה מחיצה, אף על פי שאינן מגיעות לסכך, כשירה הסוכה.

והשתא תיקשי מהא דרבה בר אבוא [דקשיש מרב יהודה — ריטב"א], לרב יהודה דסבר דלא סגי במחיצה העומדת למעלה, אלא מצריך לשקע ראשי הקנים במים, שלא ידלה מרשות חברו [תוספות בשם רש"י], היכי מהני האי קורה להתיר הבור?

הא קא אזיל דלי מתחת כל רוחב הקורה לאירך גיסא של קורה, לחלקו של חברו, ומייתי מים מחלקו של חברו, אליו?!

אבל לרב הונא, לא בעינן אלא שיהיה היכר קצת שלא יטלטל שם להדיא, וסגי נמי בקורה [תוספות בשם רש"י].

ומשנינן: קים להו לרבנן: דאין דלי מהלך יותר מארבעה טפחים, ואינו דולה מחלקו של חברו.

ותמהינן: אכתי תיקשי לרב יהודה דבעי הפסק מחיצה, האיך מהני האי קורה?

והא עריבי מיא תחת הקורה, והאיך דולה מים מתחת הקורה [תוספות]!?

ומכח הך קושיא דחינן להא דרב יהודה, ואמרינן:

אלא, שפיר מהני אף מחיצה למעלה סמוך לשפת הבור, וקורה הנתונה על אמצע הבור, משום דקל הוא שהקילו חכמים במים.

כדבעא מיניה רבי טבלא מרב: מחיצה

37. הילכך במים נמי, אין צריך שתיראה המחיצה עשויה בשביל המים ובתוך אוגני הבור. לשון רש"י.

והריטב"א כתב: כשם שהיקל רבי יוסי להתיר

36. ונראה מדברי הגמרא — לפי שיטת רש"י, דלרב יהודה, כיון שמשקע ראשי הקנים במים טפח, אין צריך לקולא זו, ולא מחיצה תלויה מיקרי. וראה לשון רש"י במשנה, ובמה שנתבאר שם.

וכיון שכן: אף בהוצאה מרשות לרשות ברשויות דרבנן [מרשות של זה לרשות של זה], לא מהני מחיצה תלויה, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון.⁽³⁹⁾

ואם תאמר: כיון דרבי יוסי מודה גבי שבת דלא מהני מחיצה תלויה [רש"י סוכה], **אותו מעשה שנעשה בציפורי שהתירו בשבת על ידי מחיצה תלויה — על פי מי נעשה?**

והרי ודאי על פי רבי יוסי נעשה, שראש של ציפורי היה, ועל פיו היו עושין כולן?!

אימא לך: **לא על פי רבי יוסי נעשה, אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי נעשה**, אחר שנפטר רבי יוסי!

והיינו מעשה: **דכי אתא רב דימי, אמר: פעם אחת שכחו בציפורי ולא הביאו ספר תורה לבית הכנסת מבעוד יום, מבית שבאותה חצר שבית הכנסת פתוח לה.**

וכיון שהיו באותה חצר דירין נוספים ולא עירבו, לא היו יכולין לטלטל בשבת מאותו בית לבית הכנסת, דרך חצר שלא עירבה.

ולפיכך: **למחר בשבת פרסו סדין [סדינים] על העמודים — שהיו שם משני צידי הדרך מהבית לבית הכנסת — ונעשית הדרך שביניהם כמין מבוי קטן שאין פתוחים לו אלא הבית ובית הכנסת, ושאר דירין שבחצר אינם אוסרים שם, כיון שאין**

רבי יוסי אומר: כשם שמלמטה למעלה, אף על פי שאין הדפנות מגיעות לסכך, אם גבוהות עשרה טפחים סגי בהכי.

כך מלמעלה למטה די בדפנות גבוהות עשרה טפחים ואף על פי שאין מגיעות לארץ. דסבר רבי יוסי, מחיצה תלויה מתרת!

ודחינן לדברי רבה בר בר חנה: **ולא היא!**

אלא לא רבי יהודה סבר לה כרבי יוסי, ולא רבי יוסי סבר לה כרבי יהודה!

כלומר: מדרבי יהודה דמתניתין לא נשמע דסגי בדפנות סוכה במחיצה תלויה, ומרבי יוסי דסוכה לא נשמע דבגוונא דמתניתין סגי במחיצה תלויה.

לא [ב"ח] רבי יהודה סבר לה כרבי יוסי:

כי עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא הכא, בעירובי הצירות דרבנן. אבל בסוכה דאורייתא, לא!

ולא רבי יוסי סבר לה כרבי יהודה:

כי עד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא בסוכה, דאיסור עשה הוא [בסוכות תשבו שבעת ימים].⁽³⁸⁾

אבל שבת, דהוצאה מרשות לרשות ברשויות דאורייתא איסור סקילה הוא — לא אמר רבי יוסי דליהני בה מחיצה תלויה.

דאיסור עשה הוא אוקמוה דאורייתא, ריטב"א. 39. רש"י כאן. ובסוכה דף טז ב ביאר באופן אחר: כיון דאיסור מלאכה בשבת איסור סקילה הוא, מחמירין בשבת, אפילו במידי דרבנן דאית בה].

מחיצה תלויה בחורבה דחמירא, ואיכא בקיעת גדיים. היקל הוא [רבי יהודה] להתיר מחיצה תלויה בבור אפילו מכותל שעליו.

38. דמחיצה תלויה שאינה מתרת — לפי סברת הגמרא השתא — אינו אלא מדרבנן, ובסוכה

ציור